

Matriklerne 1664 og 1688. Ved J. O.

Bro-Jørgensen. 2. udg. Specialregistraturer.

(Udgivet af Rigsarkivet,

1976). VII + 169 s.

Middelalderlige håndskriftsfragmenter.

Aftagne fragmenter. Omslag om lensregnskaber.

Ved Esben Albrechtsen.

Specialregistraturer. (Udgivet af

Rigsarkivet, 1972). 179 s.

Det radikale Venstre 1903-ca.1959.

Privatinstitutioner. Foreløbige arkivregistraturer,

ny serie nr. 10. (Udgivet

af Rigsarkivet, 1975). 82 s.

Historikeren Aage Friis, 1870-1949.

Privatarkiv, historiske samlinger og

bibliografi. Privatarkiver. Foreløbige

arkivregistraturer, ny serie nr. 11.

(Udgivet af Rigsarkivet, 1975). 119 +

66 s.

Statens civile Bygningsadministration.

Tegningssamlingen 1738-ca.1917.

Med en beskrivelse ved K. Millech.

Foreløbige arkivregistraturer, ny serie

nr. 12. (Udgivet af Rigsarkivet, 1976).

137 s.

Historie/Jyske Samlinger, Bind Ny række, 12 (1977)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/ho/ho_nrk_0012-PDF/ho_nrk_0012_75843.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=75843>

pdf genereret den : 28/5-2008

Hanne Frøsig Dalgaard: *Hedebosyninger*. (Nationalmuseets Working Papers 4-4a, 1977).

Afhandlingen består af to hefter på henholdsvis 69 og 36 sider, anden del er noter, litteraturfortegnelse, forkortelsesliste og resumé på tysk. I første del er 10 illustrationer, som desværre med den anvendte reproduktionsform står mørke og »uldne«. Dette og det relativt lille antal billeder er forfatteren opmærksom på og henviser til sin bog: »Hedebo« (Nationalmuseets forlag, 1977).

Oprindelig er det foreliggende udarbejdet som forfatterens speciale ved magisterkonferens i 1964 ved Københavns Universitet. Kun mindre ændringer er foretaget nu. Det er med glæde, at man konstaterer, at flere af disse specialer dels fra det oprindelige Institut for materiel Folkekultur, dels fra det senere omdannede Institut for europæisk Folkekultur ad forskellige kanaler nu bliver lettere tilgængeligt for en større læserkreds. Alting er naturligvis relativt, da det inden for specifikke områder altid vil være mindre grupper, der netop opsøger dette eller hint.

Selve ordet »Hedebosyning« vil imidlertid fange manges interesse. En del vil dog nok i første række med dette navn forbinde kniplingssyning med udklippede partier af stoffet. Det var den sidste af Hedebøgnens hvide syninger, og den der senere blev optaget af bybefolkningen og kom til at pryde lyseduge samt andet boligudstyr i årtierne omkring 1900. Hanne Frøsig Dalgaard klargør imidlertid, at det ikke alene er det, sagen drejer sig om. Tværtimod gennemgår hun sagligt hele den forudgående rige udfoldelse af denne egne syningsteknikker – såvel de hvide på lærred som de brogede bænke-, stole- og agehynder fortrinsvis på vadmæl. Alt er med, herom er der ingen tvivl. Men når der kan opstå tvivl om, hvad et ord dækker, havde en

titel som for eksempel: »Syninger fra Hedebøgnen« måske nok været bedre. Lignende indvendinger kunne der rejses mod ord som Amagersyning og Falstersyning, men det skal ikke debatteres her.

Dette er kun skønhedspletter i et for øvrigt dygtigt udført arbejde. Noteapparatet fortæller om det omfattende kildemateriale, der har været gennemgået, og som bygger på bevarede broderier i offentlig og privat eje, traditionsoptegnelser fra tidligere undersøgelser og den nærværende samt et stort arkivstof foruden trykt litteratur. Den hensigtsmæssige opdeling af stoffet med de mange afsnit gør det let at finde, hvad man søger. Trods det specielle emne henvender denne afhandling sig til mange, som ikke alene vil vide noget om materiale og syningsteknik. Både den historiske og den sociale baggrund er inddraget, og den er ikke mindst interessant. Alt i alt er de uprætentiøse hefter et fortræffeligt supplement til andre undersøgelser med helt forskellige udgangspunkter. De kan hverken undværes på universiteterne eller på seminarierne.

Erna Lorenzen

Matriklerne 1664 og 1688. Ved J. O. Bro-Jørgensen. 2. udg. *Specialregistraturer*. (Udgivet af Rigsarkivet, 1976). VII + 169 s.

Middelalderlige håndskriftsfragmenter. Aftagne fragmenter. Omslag om lensregnskaber. Ved Esben Albrechtson. *Specialregistraturer*. (Udgivet af Rigsarkivet, 1972). 179 s.

Det radikale Venstre 1903-ca.1959. Privatinstitutioner. Foreløbige arkivregistraturer, ny serie nr. 10. (Udgivet af Rigsarkivet, 1975). 82 s.

Historikeren Aage Friis, 1870-1949. Privatarkiv, historiske samlinger og bibliografi. Privatarkiver. Foreløbige arkivregistraturer, ny serie nr. 11.

(Udgivet af Rigsarkivet, 1975). 119 + 66 s.

Statens civile Bygningsadministration. Tegningssamlingen 1738-ca.1917. Med en beskrivelse ved K. Millech. *Foreløbige arkivregistraturer, ny serie nr. 12.* (Udgivet af Rigsarkivet, 1976). 137 s.

I 1968 udsendte Rigsarkivet 1. udgave af specialregistraturen over det omfattende, meget centrale kildemateriale, der udgøres af *Matriklerne 1664 og 1688*. På grund af den store interesse for denne registratur har den længe været udsolgt, og Rigsarkivet har derfor nu udsendt en 2. udgave, der vel i sit grundlag er et uændret optryk af 1. udgave, men for de enkelte arkivalier har fået tilføjet bestillingsnumre for de godt 450 mikrofilmruller, der i de seneste år er optaget af det værdifulde matrikelmateriale. Kopier af disse film er ikke blot til rådighed på Rigsarkivets filmlæsesal og på andre institutioner med læseapparater, men kan også købes, således at det er nemt at få adgang til det store materiale, der i registraturen i hovedgrupperne markbøger, modelbøger og matrikelbøger er anført i topografiske systemer, hvortil der henvises gennem et fuldstændigt sogneregister.

I *Middelalderlige håndskriftfragmenter. Aftagne fragmenter. Omslag om lensregnskaber* registreres en væsentlig del af de talrige middelalderlige pergamentshåndskriftfragmenter, man tilfældigt har bevaret i Rigsarkivet, takket være det forhold, at man i godt et århundrede efter reformationen anvendte stykker af ituskårne gamle kirkelige o.a. pergamentshåndskrifter til sammensyning af central- og lokaladministrationens regnskaber, jordebøger m.m. Den nye registratur omfatter godt 5.000 fragmenter, hvoraf langt størsteparten findes påsyet lensregnskaberne (nr.

3001-7717), mens næsten 600 (nr. 1-582) findes i en særlig samling med aftagne fragmenter fra spredte regnskaber.

I registraturen, hvor lensregnskaberne er opstillet topografisk, angives for hvert enkelt fragment løbenummer, skønsmæssig datering på to-tre århundreder, kode for én af 17 systematiske grupper og proveniens; de systematiske grupper omfatter efter håndskrifternes indhold typebestemmelser som bibel, graduale, lovsamling, juridisk forfatter, medicinsk skrift, messebog osv.

Med registraturen er skabt en foreløbig oversigt over de vidtspredte brudstykker af et lille område af en ældre tids kulturmønster; den vil kunne hjælpe ved samlingen af og udforskningen af disse brudstykker, idet man dog bemærker, at Rigsarkivet endnu rummer en række arkivfunds, der ikke er gennemgået, som de ældste regnskaber, i Registrant 108 A-B, og at Det kongelige Bibliotek og Den arnamagnæanske Samling ikke er med.

I Rigsarkivets nye nyttige serie af foreløbige arkivregistraturer foreligger tre nye bind, der alle er af bredere interesse. *Det radikale Venstre* registrerer de 17 hyldemeter, dette partis klub, rigsdagsgrupper, landsmøder, hovedbestyrelse og forretningsudvalg, underudvalg, partikontor/sekretariat og landsforbund har afsat i årene fra 1903, da den radikale klub blev dannet, til ca. 1959. Materialet er tilgængeligt med partisekretærens tilladelse, hvilket fremgår af en kort indledning af Sigurd Rambusch, der også oplyser om partiets organisation og arkivets ordning og registrering.

Arkivet efter *Historikeren Aage Friis* (1870-1949) er med dennes centrale placering, også politisk, af betydelig interesse. Dette fremgår også af arkivets omfang, 74 pakker, og af det forhold, at brevskriverfortegnelsen omfatter ca. 1.350 navne. En vedføjede bibliografi på 58 sider registrerer under 1.148 numre Aage Friis' meget store produktion af vi-

denskabelige arbejder, avisartikler og anmeldelser.

I *Statens civile Bygningsadministrations* arkiv opbevares et meget stort materiale af tegninger fra tiden efter 1738. Som tegninger er de gennem tiden blevet udskilt fra de arkiver, de egentlig hører til, og de har været opbevaret samlet i Indenrigsministeriets arkiv, hvorfra de 1966-67 afleveredes til Rigsarkivet. Det er Rigsarkivets kvitteringsdesignation fra denne aflevering, der nu er publiceret i registraturen over dette arkiv, sammen med arkitekt Knud Millechs mere detaljerede registratur over arkivet, der rummer tegninger til de kongelige slotte og andre kongelige bygninger, især i hovedstaden og dens omegn.

Ole Degn

Landstings- og kommissionsdomstolsarkiver. Foreløbige arkivregistraturer. (Udgivet af Landsarkivet for Sjælland m.m., 1976). 129 s.

Københavnske politi- og domsmyndigheders arkiver. I. Politiretten (1776) 1793-1845. Kriminal- og politiretten 1845-1919. Københavns politichef 1815-27. Københavns politi ca. 1730-1945. Foreløbige arkivregistraturer. (Udgivet af Landsarkivet for Sjælland m.m., 1975). 234 s. - II. *Diverse domstolsarkiver.* (1976). 169 s. - III. *Tinglæsningsarkivalier.* (1975). 75 s. - IV. *Skifte- og overformynderiarkivalier.* (1976). 88 s.

Registraturen over *Landstings- og kommissionsdomstolsarkiver* registrerer dels materiale fra Sjællands, Møns, Bornholms og Lolland-Falsters landsting, dels det omfattende materiale fra de talrige kommissionsdomstole, der i tiden indtil retsreformen 1919 blev nedsat i tilfælde, hvor man ønskede hurtigere og mere effektive forundersøgelser i kriminalsager af større omfang, i sager, hvori der

var indblandet lokale embedsmænd eller personer hjemmehørende i flere jurisdiktioner og lignende; sådanne kommissionsdomstole nedsattes ikke blot under landstingene, Hofretten, Landsover- samt Hof- og Stadsretten, Kriminal- og Politiretten og Københavns Byret, men også under byretter, herredsretter, birkeretter og amter.

Registraturen letter indgangen til det forholdsvis overskuelige materiale i landstingsarkiverne og muliggør anvendelse af det ret uoverskuelige materiale i kommissionsdomstolsarkiverne, der hidtil kun har været benyttet i begrænset omfang. Korte indledninger orienterer om landstingene, deres forretningsgang og arkiverne og om kommissionsdomstolene, og til sidstnævnte er udarbejdet nyttige sag- og stedregistre.

Med en firebinds registratur over *Københavnske politi- og domsmyndigheders* arkiver fra de ældste tider til ca. 1945 har Landsarkivet for Sjælland afsluttet et mangeårigt arbejde med nyregistrering af domstols- og politiarkiver fra de ældste tider til retsreformen 1919, et arbejde, hvis resultater nu bl.a. foreligger i henvend en snes bind registraturer.

Den store registratur over det københavnske materiale - i alt på 566 sider - behandler i de fire bind henholdsvis materialet fra Politiretten og Kriminal- og Politiretten, Københavns politichef og Københavns politi; materialet fra en række andre domstole som Københavns Byting, Hofretten, Hof- og Stadsretten og Sø- og Handelsretten i København; tinglæsningsarkivalier og skifte- og overformynderiarkivalier.

Som sædvanligt oplyser udførlige indledninger om de arkivskabende institutioners historie og funktion, og der bringes lister over embedsmænd. Med registraturen er der givet et nyttigt hjælpemiddel ved arbejdet med et materiale, der er af interesse både for den politiske